

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО КОМПЛЕКСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті проведено системний аналіз процесу професійної орієнтації, який реалізований на даний момент в Україні. Даний аналіз є підґрунтям пошуку нових методів обробки професійно-орієнтованої інформації та подальшого створення спеціалізованого програмного забезпечення.

Ключові слова: професійна орієнтація, профорієнтаційна система, інформаційна система, професійна орієнтація населення.

Abstract

The article provides a systematic analysis of the process of professional orientation, which is currently being implemented in Ukraine. This analysis is the basis for the search for new methods for processing professional-oriented information and the further creation of specialized software.

Keywords: professional orientation, vocational guidance system, information system, professional orientation of the population.

Вступ

На особистість, яка здійснює вибір професії або планує змінити напрям професійної діяльності, впливає потужний механізм системи професійної орієнтації (далі – ПО), сформований державними органами влади за участю громадських організацій, роботодавців, профспілок, а також науковців. Між тим, після прийняття відповідного рішення відбувається складний процес набуття теоретичних знань та практичних навичок згідно обраної спеціальності у відповідних закладах післяшкільної освіти (вищих навчальних закладах, професійно-технічних закладах тощо). Лише за чіткого розуміння особистістю усіх факторів, які впливають на майбутню успішну професійну самореалізацію, вона стає можливою. Однак відомо, що 80% безробітних мають вищу освіту, але з різних причин не затребувані на ринку праці. Щоб навчальні заклади готували мотивованих, ефективних, професійних фахівців, необхідно вдосконалювати систему професійної орієнтації, оскільки саме мотивовані працівники ефективно працюватимуть у різних галузях економіки та сприятимуть зростанню добробуту України.

У даній статті здійснено системний аналіз поняття "професійна орієнтація населення" з метою розробки інформаційної системи, що використовуватиме нові, а також традиційні, методи та технології обробки освітньо-професійної інформації для оптимізації профорієнтаційної діяльності.

Основна частина

На першому етапі системного аналізу необхідно скористатись визначенням терміну "професійна орієнтація", сформульованому у "Концепції державної системи професійної орієнтації населення" (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. N 842, останні зміни - N 561 від 09.08.2017) [2].

Професійна орієнтація населення – це науково обґрунтована система "взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів,

можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності" [2].

Відповідно до [3], якісні характеристики елементів системи профорієнтації є змістом даної системи, а зв'язки між ними визначають її структуру. При чому найважливішим для профорієнтаційної системи є наявність:

розчленованості - тобто певної внутрішньої структури;

функціональної цілісності - тобто обґрунтованих зв'язків між складовими частинами структури, які визначають її роль та призначення.

Системний аналіз складається з 5 етапів. Нижче розглянуто перших два етапи.

1 етап – постановка задачі.

Тема дослідницької роботи: "Методи та технологія обробки освітньо-професійної інформації для оптимізації профорієнтаційної діяльності".

Мета: створення нових методів обробки професійно-орієнтованої інформації, на основі яких буде розроблено технологію (програмну систему), здатну оптимізувати профорієнтаційну діяльність певних її учасників (батьків, абітурієнтів, закладів освіти тощо).

Об'єкт дослідження: інформація професійного спрямування, яку генерують учасники профорієнтаційної системи.

Предмет дослідження: структура, форми, формати, особливості та закономірності процесів генерування, перетворення, поширення, сприйняття профорієнтаційної інформації, засоби впливу на ці процеси певними учасниками ПО-системи.

Критерії оцінки результатів: зростання ефективності процесів професійного самовизначення особистостей, які здійснюють професійний вибір або професійну переорієнтацію, можливість прогнозувати наслідки комплексного застосування заходів різного походження та типів.

Надалі шукатимуться відповіді на такі питання:

Чи дійсно учасникам профорієнтаційних процесів потрібна інформаційна система, яка даватиме можливість впливати на циркулювання ПО-інформації?

Якщо ця система потрібна, то які саме цілі переслідують усі учасники ПО-системи і як цілі пов'язані з можливістю впливати на ПО-інформацію?

Яка структура ПО-системи та яку інформацію генерують складові цієї системи?

Які частини інформаційної ПО-системи задовольнятимуть конкретні цілі учасників?

Які існують особливості та закономірності циркулювання ПО-інформації (генерування, поширення, перетворення, сприйняття тощо)?

Які існують методи обробки інформації та які з них можна застосувати до ПО-інформації?

Який новий метод обробки ПО-інформації підвищить ефективність ПО-діяльності?

Як можна вплинути на процеси, пов'язані з ПО-інформацією?

Як можна генерувати ПО-інформацію різного призначення, щоб задовольняти різноманітні потреби і цілі учасників ПО-системи?

Які критерії оцінки ефективності ПО-діяльності?

Наскільки справджуються прогнози наслідків ПО-діяльності?

Другий етап аналізу – визначення структури системи, особливості її взаємодії з середовищем, особливості взаємодії частин між собою та з середовищем.

На першій ітерації побудови структури системи професійної орієнтації її можна розглянути як "чорний ящик" з 5 входами та 2 виходами на основі формулювань "Концепції" [2] та рекомендацій [3, 4]. Результат – див. рис. 1.

Наступна ітерація – декомпозиція "чорного ящика", отриманого на попередньому кроці, яка також здійснюється на основі Концепції. Результат – див. рис. 2.

Наступними етапами системного аналізу є синтез математичної моделі, аналіз процесів у досліджуваній ПО-системі на основі синтезованої математичної моделі, оптимізація параме-

трів інформаційної системи на основі заздалегідь визначених та обґрунтованих критеріїв.

Рисунок 1 – "Чорний ящик" системи професійної орієнтації

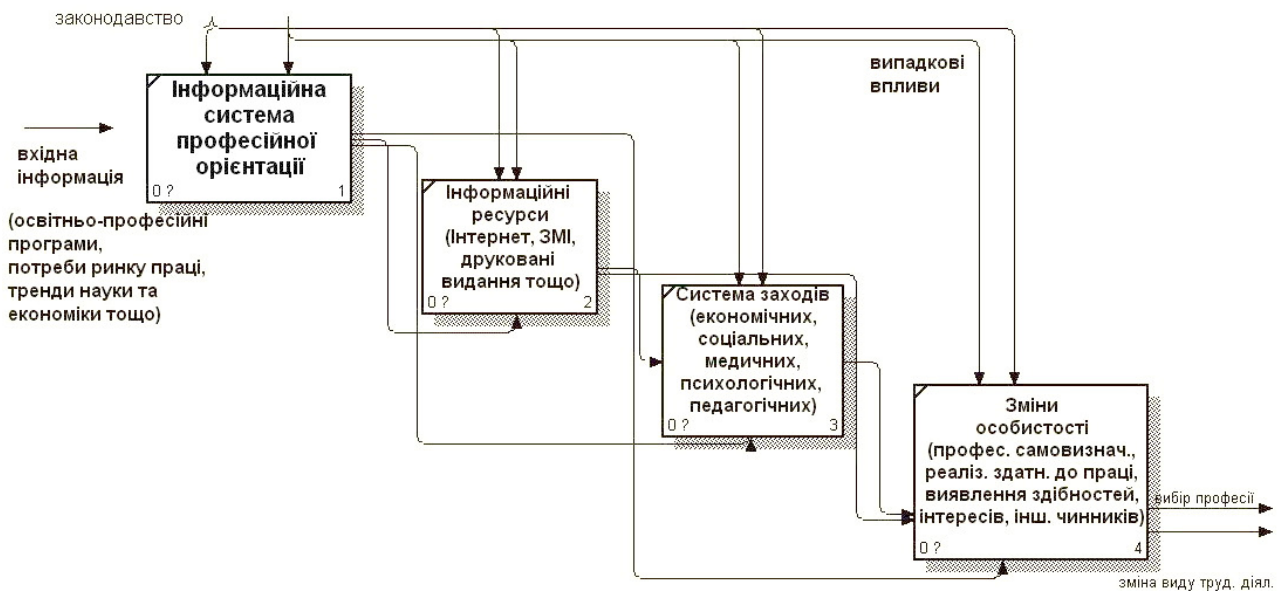

Рисунок 2 – Декомпозиція "чорного ящика" системи професійної орієнтації, перша ітерація

Правильно проведений системний аналіз ПО-діяльності дозволить потім провести й оптимізацію діяльності закладів вищої освіти за різними критеріями [5], що, у свою чергу, дозволить підвищити ефективність ПО-діяльності.

Висновки

Згідно з проведеними першими двома кроками системного аналізу було сформульовано питання, відповіді на котрі важливі для пошуку нових методів та технології обробки освітньо-професійної інформації для оптимізації профорієнтаційної діяльності. Крім того, здійснено перші дві ітерації для побудови докладної структурної схеми системи професійної орієнтації населення. Надалі розглядатимуться наступні етапи системного аналізу: створення та дослідження математичної моделі, оптимізація параметрів інформаційної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Del Carpio, Ximena, Olga Kupets, Noël Muller, and Anna Olefir. 2017. Skills for a Modern Ukraine. Overview booklet. World Bank, Washington, DC. License: Creative Commons Attribution CC BY 3.0 IGO. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wbfiles.worldbank.org/documents/hdn/ed/saber/supporting_doc/Background/WFD/SABER_WFD_Background_Skills_for_a_modern_Ukraine.pdf
2. Концепція державної системи професійної орієнтації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF/conv/print>
3. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін. – 2-е вид., змін. та доп. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 317 с.
4. Системний аналіз та проектування ГІС. – Електронний навчальний посібник / Є. М. Крижановський, В. Б. Мокін, А. Р. Ящолт, Л. М. Скорина. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 127 с. - Режим доступу: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/8960>
5. Mokin B. I. Decision Support System For The Use Of Funds Received From Higher Education Institution Paid Services / Mokin, Borys I; Mokin, Vitalii B; Mokina, Yuliya V. // Actual Problems in Economics. — # 3(177). — 2016. — Pages 372-383.

Бурдейна Олена Володимирівна – здобувач кафедри системного аналізу, комп'ютерного моніторингу та інженерної графіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: elenaburd@vntu.edu.ua

Burdeina Olena V. – applicant of the Department of System Analysis, Computer Monitoring and Engineering Graphics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: elenaburd@vntu.edu.ua